

lidu (1893). Tento úkol musí počkat na následovníky, i když základem může být Houdkovo heslo v *Lidové kultuře. Národopisné encyklopedii Čech, Moravy a Slezska* (2007), které koncipoval.

Životní a badatelské dílo PhDr. Miloše Melzera, CSc., se uzavřelo. Spolu s nedávno zesnulou Jiřinou Veselskou odešla další významná osobnost našeho oboru poslední třetiny 20. století, která je svým aktivitami spjatá ještě s počátkem našeho neklidného věku. Jak sám řekl, k srdci mu přirostla olomoucká vlastenecká sbírka, na druhé straně se v nemalé míře zasloužil o prohloubení kulturněhistorického poznání Šumperska i širší oblasti severní Moravy a Slezska, stejně jako o rozvoj moravského národopisu, po roce 1989 české etnologie.

Miroslav Válka

Ústav evropské etnologie FF MU Brno

In memoriam Jana Luffera

10. července 1978 – 30. ledna 2026

Nelehko se píše nekrolog kolegovi, který opustil náš pozemský svět příliš mlád. Folklorista, překladatel a knihovník Mgr. Jan Luffer, Ph.D., bojoval s vážnou nemocí dlouho a statečně. Současně měl odhodlání, sílu k práci a nenaříkal na osud. S okouzlenou duší a náklonností ke světu víl, hejkalů a vodníků připravoval edice, které mají trvalou platnost a nezapadnou prachem.

Rodák z Berouna byl rozkročený mezi Moravou a Čechami, mezi Brnem/Babicemi nad Svitavou a Prahou. Obhajobou diplomové práce *Katalog pověstí Berounska a Hořovicka* zakončil v roce 2003 studium etnologie na Ústavu evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a v roce 2011 mu byl na základě disertační práce *Klasifikace folklorní prózy. Návrh katalogu českých numinózních pověstí* udělen na Karlově univerzitě titul Ph.D.

Měl rád lidi a stal se spiritus agens občasných setkávání mladých folkloristů v jedné pražské čajovně. Byl zaměstnán jako vedoucí knihovny v Orientálním ústavu AV ČR, krátkodobě působil také v Etnologickém ústavu AV ČR, byl výkonným redaktorem časopisu *Nový Orient* a spolupracoval s nakladatelstvím Argo, kde jeho zásluhou vznikla edice *Folkloristika*. S Argem spolupracoval řadu let. Prvním společným počinem byl soubor více než stovky tradičních lidových japonských pohádek a pověstí *Strašidelný chrám v horách*, který vyšel v roce 2009 v neotřelé grafické úpravě. Jan Luffer je přeložil z anglických a německých překladů japonských originálů. Vyprávění jsou doplněna komentáři o jejich

původu, podobách, rozšíření a vztahu k folkloru jiných zemí a k japonské kultuře a také odkazy na katalogy pohádek a pověstí.

Nezmírně cennou a nezbytnou pomůckou folkloristů a literárních vědců při srovnávacím studiu českých i mezinárodních látek je jeho základní příručkové dílo první svého druhu v českém prostředí, a to katalog démonologických pověstí, který teď často otevírám a mám na stole s věnováním „...průvodce na cesty do soumravných říší magie a démonična“.

Jan Luffer byl zaměřený na studium folklorních žánrů, zejména pohádek a pověstí, a věnoval také pozornost dějinám folkloristiky. Rád navštěvoval inspirační žijící legendu domácího bádání Dagmar Klímovou (1926–2012). Zaujalo ho také dílo literárního vědce a folkloristy Karla Dvořáka a prvním svazkem edice *Folkloristika* nakladatelství Argo, který zpracoval jako editor, se stalo druhé a rozšířené vydání Dvořákova *Soupisu staročeských exempel* zahrnující nejstarší písemné památky na území Čech, Moravy a Slovenska.

Tato publikace, přeložená do němčiny (*Verzeichnis der altböhmischen Exempel*) a editovaná Janem Lufferem, vyšla ve světoznámé ediční řadě *Folklore Fellows' Communications* v roce 2019. Jak napsal ve své recenzi významný švédský folklorista a etnolog Bengt af Klintberg, je to kniha, která je výsledkem soustředěného vědeckého úsilí a dlouholeté rozsáhlé finální redakční práce (*Folklore Fellows' Network* 54, December 2020).

Poslední vydanou knihou, na které se v nakladatelství Argo odborně podílel, byla sbírka romských pohádek *Paramisa. Pohádky a příběhy romských vypravěčů z bývalého Československa* (2023).

Od roku 2019 byl Jan Luffer členem kolektivu připravujícího edici folklorních textů z Moravy a Slezska, které zapsali v letech 1929–1933 studenti Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně pod vedením prof. Franka Wollmana. V rámci edičních úprav uvedených tzv. wollmanovských zápisů z Moravy měl díky své mimořádné erudici hlavní slovo při výběru textů a sestavil část srovnávacích komentářů. Edici připravil kolektiv pod vedením Anny Zelenkové k tisku s názvem *Moravské a slezské pohádky, pověsti, vyprávění ze života a písně. Výběr zápisů z let 1929–1933* a měl by vyjít v nakladatelství Academia v letošním roce.

Jako knihovníka jsme ho ve folkloristických kruzích příliš nevnímali. Byl však autorem důležité metodické pomůcky – praktického průvodce pro práci se jmennými autoritami – osobními jmény. Národní knihovna České republiky ho vydala dvakrát (2006, 2008).

Jan Luffer byl člověk pilný a jeho znalosti v oboru slovesné folkloristiky byly mimořádné. Jeho bibliografie obsahuje další údaje o člancích a recenzích, které napsal, když mu to nemoc dovolila. Při nadpozemské konferenci může být rovnocenným partnerem v debatě s Dagmar Klímovou, Oldřichem Sirovátkou i Karlem Dvořákem.

Bibliografie Jana Luffera (výběr)

Knihy a editované sborníky

- Metodika tvorby a kontroly jmenných autorit ve formátu MARC 21. Osobní jména.* Praha: Národní knihovna ČR, 2008. Druhé aktualizované vydání.
- Strašidelný chrám v horách. Japonské lidové pohádky a pověsti.* Praha: Argo, 2009, 245 s.
- Katalog českých démonologických pověstí.* Praha: Academia, 2014, 223 s.
- Dvořák, Karel: *Soupis staročeských exempel.* Ed. J. Luffer. Praha: Argo, 2016, 296 s.
- Dvořák, Karel: *Verzeichnis der altböhmischen Exempel. Index exemplorum paleobohemicorum.* Mitarbeiter Kamil Boldan, Herausgeber Jan Luffer. Folklore Fellows' Communications 318. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia, Academia Scientiarum Fennica, 2019, 307 s. Grafická úprava obálky Eva Lufferová.

Studie a články

- Katalog pověstí Berounska a Hořovicka. *Minulostí Berounska* 6, 2003, s. 199–264.
- Japonské lidové pohádky. *Nový Orient* 61, 2006, č. 3, s. 31–34.
- Typologická klasifikace lidových pohádek a pověstí v mezinárodním kontextu. *Český lid* 93, 2006, č. 3, s. 287–302.
- Pět japonských pohádek a pověstí. *Nový Orient* 64, 2009, č. 1, s. 42–45.
- Současné katalogy lidových pověstí a pohádek. Poznámky k typologickému a strukturálně-sémantickému přístupu. *Etnologické rozpravy* 16, 2009, č. 1–2, s. 84–94.
- Všudypřítomný šibal. In: *Postava šibala v asijské slovesnosti.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 7–14.
- Klasifikace a katalogy asijských lidových vyprávění. *Dálný východ* 2, 2012, č. 2, s. 67–76.
- Zemřela Dagmar Klímová, významná folkloristka. *Lidovky.cz.* Zpravodajský server Lidových novin, 24. března 2012.
- Karel Dvořák [biografické heslo]. In: *Enzyklopädie des Märchens*, Bd. 14, Nachträge. Berlin – Boston: Walter de Gruyter, 2014, col. 1629–1631.
- Václav Krolmus jako sběratel a vypravěč lidových pohádek a pověstí. In: Krolmus, Václav: *Staročeské pověsti, zpěvy, hry, obyčeje, slavnosti a nápěvy* III. Praha: Plot, 2014, s. 310–324.

Recenze

- Klímová, Dagmar: To všechno jsem já. Ohlédnutí při příležitosti osmdesátin folkloristky Dagmar Klímové. *Český lid* 93, 2006, č. 4, s. 432–433.

- Janeček, Petr: Černá sanitka a jiné děsivé příběhy. Současné pověsti a fámy v České republice. *Slovenský národopis* 55, 2007, č. 1, s. 122-123.
- Kindlerová, Anežka – Otčenášek, Jaroslav: Ateš Periša – ohnivý muž. Legendy, pohádky a humorky z Bosny a Hercegoviny. *Český lid* 94, 2007, č. 2, s. 220-221.
- Janeček, Petr: Černá sanitka. Druhá žeň. Pérák, Ukradená ledvina a jiné pověsti. *Český lid* 95, 2008, č. 3, s. 334-335.
- Janeček, Petr: Černá sanitka. Třikrát a dost. Mytologie pro 21. století. *Lidé města* 11, 2009, č. 1, s. 239-241.
- Jech, Jaromír: Krakonoš. Vyprávění o vládci Krkonošských hor od nejstarších časů až po dnešek. *Národopisná revue* 19, 2009, č. 4, s. 283-284.
- Grohmann, Josef Virgil: Pověsti z Čech. *Slovenský národopis* 58, 2010, č. 3, s. 395-397.
- Buzurg ibn Šahrijár: Divy a záhady Indického oceánu. *Nový Orient* 67, 2012, č. 3, s. 61-63.
- Otčenášek, Jaroslav Geraskov: Jak muži přišli ke svému údu aneb Bulharský erotikon. Legendy, pohádky a humorky z Bulharska a Makedonie. *Český lid* 99, 2012, č. 3, s. 379-381.
- Pácalová, Jana (ed.): Slovenské rozprávky (1845-1883). *Český lid* 101, 2014, č. 1, s. 119-122.
- Klintberg, Bengt af: The Types of the Swedish Folk Legend. *Journal of American Folklore* 128, 2015, č. 507, s. 97-99.
- Hloucha, Joe: Pohádky japonských dětí. *iliteratura.cz*, 7. 5. 2015.
- Hájek, Pavel (ed.): Čertova kuchyně. Receptář pověstí a vyprávění z města Jičina a okolí ze 17. až 20. století. *iliteratura.cz*, 20. 1. 2016.

Jana Pospíšilová
Etnologický ústav AV ČR Brno